

ABONAMENT:

Pe an 6 cor.; pe 1/2 an 3 cor.

Pentru România pe an 15 Lei.

Manuscripte nu se redau.

LIBERTATEA

INSERTIUNI:

se scotesc după tarifă cu prețuri foarte moderate

Abonamentele se plătesc înainte.

Apare în fiecare Sâmbătă.

„Resistență pasivă“.

În zilele trecute a apărut în organul Sașilor din Brașov „Kronstädter Zeitung“ un articol sub titlul de mai sus, în care se discută, — bine-înțeles în mod academic, — posibilitatea și eventualitățile unei tactice de rezistență pasivă a naționalităților din patrie, față de detentorii puterii de stat. Sub rezistența pasivă autorul articolului înțelege, să-i zicem pe nume — suspendarea în masă a împlinirii datorințelor cetățenești, cum e plățirea dării de bani și de sânge, abținerea în masă dela articlii de monopol, prin ce se aduce confuziune și pagubă în visteria statului, refuzarea în masă de a primi oficii de stat și de administrație, etc. etc.

Teoretic vorbind nu e altceva rezistență pasivă, decât tragerea ultimelor consecuențe din fie-ier-tata pasivitate a noastră.

Căci și pasivitatea noastră a fost un fel de renunțare dela unele drepturi politice, cari încâtva sunt și datorințe cetățenești. Numai că pe când pasivitatea rămâne timidă pe teren legal, pe atunci rezistența pasivă trece peste hotarele acestea și pretinde dela naționalități negarea directă a puterii de stat și denegarea datorințelor celor mai elementare ale cetățenilor.

Ne vine curios că tocmai un organ sășesc vine și atinge chestia asta gingașă, chiar și numai „în mod academic“ cum susține cu multă circumspecție autorul articolului. Ventilarea acestei idei e ceva neobișnuit în cercul vederilor politice ale Sașilor. Pentru-că se fim sinceri, politica națională sășească, fără deosebire de culoare „verde“ sau „neagră“, numai din când în când s'a ridicat puțin din apele oportuniste ale unei politice guvernamentale, pentruca pe câteva momente să ne dea iluzia, că s'a început o luptă națională serioasă și perseverantă, ca apoi iar să decadă în o politică rentabilă guvernamentală. Astfel se învârt și fluturul în jurul luminii până cade în ea amestecat și cu aripile arse.

Și au și luptele politice stadiile lor de dezvoltare și cronologia lor. Precum în natură, așa nici în luptele politice, nu există salturi. Iar dela o politică oportunistă și circumspectă, „rezistența pasivă“ nu e treapta proximă de evoluție.

Între aceste două, ca treaptă intermediară e lupta energică, neînfrântă și radicală, însă purtată între marginile permise de constituție. Înțeleg lupta parlamentară.

Nu mai după-ce în zecimi de ani de-arăndul s'a făcut școală sistematică și neobosită cu masele mari ale alegătorilor, încât acestea să ajungă la oare-care perfecție în maturitate politică și în disciplină de partid; după-ce prin lupte parlamentare deputații naționaliști și-au câștigat o poziție respectată, temută chiar, în sfatul

țării, iar față de alegători respect și încredere nețărmurită, numai apoi poate fi vorba ca să faci un pas mai departe — un pas mai totdeauna riscat — în direcția propovăduită de „Kronstädter Zeitung“.

Ca să fim mai corect, voi lua două exemple dintre popoarele monarchiei Austro-Ungare. Bună-oară poporul Ceh e aproape de punctul când ar putea executa și duce la bun sfârșit o politică de rezistență pasivă.

Iată pentru-ce:

Prin lupte asidue în parlamentul țării și la urnele de alegeri, ei și-au înjghebat un partid politic parlamentar, care apasă ceva în cumpăna politică a Austriei. Apoi și-au disciplinat alegătorii și poporul, încât nu ar trebui multă capacitate, ca masele să și execute ceea-ce hotărăsc conducătorii. Acesta e „punctum saliens“ de care s'a poticnit și inofensiva noastră pasivitate.

Poți tot trimbița și enunța politică de rezistență pasivă, dacă masele nu te aud, nu te înțeleg și nu te urmează!

Apoi mai au Cehii un lucru ce ar potența șansele de reușită ale unei politici de rezistență pasivă, și acest lucru e, că în mare parte au în mâna lor puterea administrativă în forul cel mai de jos, adică în comună, și în forul de mijloc adică în jurisdicțiuni sau mai corect în cercurile administrative. Ba chiar și în dieta provincială boemă puterea e a lor.

Să ne închipuim acum, că acelaș lucru l'ar face un alt popor, d. e. Români. Nu e oare clar ca lumina zilei, că ne-am face de ris?

Nu a fost posibilă executarea strictă a unei politici cu mult mai fără risc personal, cum a fost pasivitatea față de parlamentul țării.

Nu am fost în stare să reținem masele nici dela exercitarea unui drept politic, al dreptului de alegător, pentru neexercitarea căruia nu e nici o sancție penală. Cu atât mai puțin posibilă și rezonabilă ar fi acum decretarea unei politici de rezistență pasivă.

Poporul nostru are foarte puțină școală politică, e slab disciplinat, puterea administrativă nici chiar în comună nu e în mâna noastră. Să mai adăogăm lipsa de orășe românești cu viață politică dezvoltată, basa clasei de mijloc, etc. etc. Toate aceste ne spun verde și lămurit, că o politică de rezistență pasivă e la noi azi o utopie, o idee anachronistă. Căci îi lipsește unei astfel de politici baza de forțe morale și fizice, treapta aceea intermediară, de care am vorbit mai sus.

De-o-camdată chiar preocuparea noastră politică întreagă trebuie îndreptată într-acolo, ca să ne creem această treaptă de evoluție politică. *Trebuie să facem cu poporul nostru școală politică, o școală sistematică și obositoare, care să dureze zeci și zeci de ani, trebuie să trezim și să întărim în alegătorii nostri*

conștiința și superbia de cetățean și să ne creăm o gardă bine disciplinată de deputați, cari pas de pas se câștigate teren în dieta țării! Cuvântul lor se fie ascultat și partidul să apese tot mai mult în cumpăna vieții politice a statului.

Iată o idee care s'a ivit deja ca stea pe cerul politice noastre naționale. Realizarea ei ne dă destul de gândit și de disertat „în mod academic“, dar și mai mult de lucrat „în mod practic“. De-aceea în laturi cu „fata morgana“ a unei politici de rezistență pasivă! Glasul sirenic dela Brașov, nu va ademeni decât pe câțiva naivi și pe câțiva politicieni de cafelele, cari între ai noștri, la masa întinsă, dau bucuros pe revoluționarul. Trebuie să fim în clar cu aceea că felurile de luptă politică cari sunt specificate în cuvintele „pasivitate“ etc. sunt de-o valoare foarte relativă. Aplicabilitatea uneia s'au alteia dintre ele, atârnă de-o mulțime de factori străini de ele!

Să înțelegem însă odată și aceea, că nu se poate închipui o mai mare greșală politică și nimic nu se răsună mai amar, ca a te folosi de unul sau de altul dintre felurile acestea de luptă politică la timp neoportun! Greșala aceasta am comis-o noi în decurs de 30 de ani și mai bine, cu politica de pasivitate, și D-zeu ne ferească să mai cădem vre-odată în asemenea greșeli. Dar asupra temei acesteia din urmă voi mai reveni cu altă ocazie, ca se nu mi-se impute că arunc afirmățiuni, fără a le dovedi.

Dr. Valer Moldovan.

Dracul pe perete.

În dieta din Pesta se pregătește luptă crâncenă. Partidul guvernamental stă față în față cu toate partidele opoziționale, cari nici unele nu vor să audă de revizuirea regulamentului dietei în felul dorit de Tisza. Când Tisza a propus trimiterea unei comisii din sinul dietei, care să studieze planul de regulament nou, partidele opoziționale au zis, că ele nu vor să audă nici de asta, și nu-și trimit bărbați în acea comisie. Dar Tisza e ficior odată, nu se dă. El sporește opoziția prin zugrăvirea de draci pe pereți, ori prin amenințări sfârșite cu „teremtette“! O atare amenințare a apărut zilelele astea în oficiul „Magyar Nemzet“, care o spunea grade Michel opoziției, că dacă Tisza nu va putea trece cu binele noul regulament, apoi îl va trece el cu o singură izbitură de sabie! Ce va fi aceea isbitură, nu prea spunea ziarul inspirat, doar atâta, că va ținea ședințe nesfârșite, într'una, în dieta, până i-se votează regulamentul!

Asta-i amenințarea. Iar că de ce e așa de lipsă această schimbare a regulamentului, Tisza și oamenii săi o motivează prin o pretimpurie zugrăvire de dracul pe perete. Anume Tisza zice, că e lipsă să se facă imposibilă ob-

strucția, că de unde nu, ca mâne ne-om trezi cu un grup de deputați naționaliști, cari vor face ei obstrucție, împedecând mersul regulat al dietei și al conducerii legale a țerii!

Amenințării acesteia i-a răspuns Geza Polonyi, declarând de o copilărie toată zugrăveala asta, căci, zice el:

„La o obstrucție a naționalităților nici nu se poate gândi; nici nu este puțință pentru aceea, până când dieta ungară se ține în Budapesta!“

Pentru-că vezi d-ta, ar fi vai de deputații aceia, că i-ar mânca fripti ungurimea din Pesta, dacă ar face o obstrucție pe temă naționalistă!

Viteaz gând. Dar uite, lucrul naibii, vine chiar un Ungur cu judecată mai rece și cu ochi mai limpede vazători, și răspunde vitejiei lui Polonyi cu următoarele cuvinte cari ilustrează interesant și doar și foarte adevărat, starea pe care ar pute-o avea ca mâne o grupă de deputați naționaliști în capitala ungară! El întreabă (în „Az Ujság“ dela 16 Oct.) pe Polonyi:

„Crede serios dl deputat, că e imposibilă o obstrucție naționalistă în dieta din Budapesta? Îmi pare rău, dar' eu nu pot fi așa de optimist. Eu îmi pot închipui cazul, când o ceată a desperazilor naționaliști, pot cu ajutorul regulamentului de azi, să împiedece lucrările dietei ungare, tocmai așa cum d-voastră o împedecăți de curând.“

Să luăm următorul caz: O duzină de deputați români — și atâta (adecă o duzină: 12) ușor pot să vină în dietă dacă frații noștri Români părăsesc pasivitatea, — ar voi să obstrueze ceva proiect de lege școlar. Zicem că se alătură la ei și Slovaci, Sârbii și Sașii din dietă, așa că tabăra luptătoare va sta din 20 — 25 de inși. Incep obstrucția tehnică după recipisul învățat dela d-voastră. Ce se întâmplă? Majoritatea face totul ce poate face după regulamentul de azi, adecă nu face nimic. Acea d-voastră (opoziționali maghiari) vă alăturați în acest caz la majoritate, e o mare onoare pentru majoritate, dar' ea nu va putea opri obstrucția naționalistă de a împedeca desbaterile dietei și un an întreg! Căci aceea, ca Kubik Béla și Lud. Olay să risipească cu puterea tabăra trădătoare de patrie, e ușor de gândit, dar' în realitate e greu de împlinit.

„Știi că d-ta, d-le deputat, ce gândești. Îți zici: Prostie! Doar' obstrucția numai acolo e cu puțință, unde la spatele luptătorilor, stă opinia publică. Ear' obstrucția naționalistă e imposibilă pentru-că scandalizarea publicului capitalei, căruia ceata renitentă i'ar fi expusă fără razim și scut, ar mătura ca o furtună mica trupă. S'ar putea întâmpla, că publicul ar sfirtica în bucăți pe trădători, înaintea dietei!“

„Apoi, d-le deputat, asta e ceea-ce nu pot eu crede! D-ta numai atunci ai avea dreptate dacă Budapesta ar fi și azi orașul de pe acum douăzeci de ani! Stradele capitalei erau încă atunci de sentimente naționale și șoviniste și ori-ce mișcare anti-națională era peste puțință aici! De atunci însă s'au schimbat multe de toate.

Intreagă clasa muncitorilor (așadar aceea parte a poporului capitalei, care își poate scoate ori-când pe stradă, în câteva ore, zece mii de oameni, și încă zece mii de oameni bine disciplinați și fanatici!), întreagă clasa asta a muncitorilor azie socialistă internațională.

„Eu însumi am văzut, când steagurile naționale (maghiare) scoase de tinerimea universitară înaintea statuei lui Petőfi, au fost primite cu astfel de strigări: „Jos cu zdrăcea națională!“ Și asta s'a întâmplat în centrul capitalei ungare. Și cei-ce așa au strigat, unguște au strigat! Drept că erau socialiști, dar' în urmă azi ei sunt poporațiunea stradei. Și și d-ta, d-le deputat, ai văzut că adunarea convocată aici pentru apărarea drepturilor naționale (față de armată), numai așa s'a putut ținea în pace în Budapesta, că au lăsat să intre în ea numai cei cu bilete de intrare! Șovinismul maghiar a trebuit să-l apărăm în Pesta cu puterea poliției! Contra cui? Contra stradei!..“

„Și eu îmi pot închipui, că între socialiștii internaționali și între politici naționaliști, se se închee ceva pact! În capul Tribunei de mult ferbe deja așa ceva. Și au și îmbiat în toată forma socialiștilor alianță. „Pe baza votului universal doar' am putea să ne dăm mâna, și atunci s'ar putea întâmpla să-i facem pe Unguri să se cutremure în însași capitala lor, în Budapesta!“... scria.

„Iar' după-ce un astfel de pact s'ar fi încheiat, cum ar mai voi dl deputat să se răfuiască cu obstrucția naționalistă?...“

Zugrăviți numai, zugrăviți mereu pe dracul pe perete, doar' vă ajută D-zeu să-l și vedeți în aievea!

Simptoame îngrijitoare.

— Ținuta prelaților noștri. —

Începem să nu mai înțelegem rostul unor fapte, a căror săvîrșire e legată direct sau indirect de prelații și dignitarii bisericilor românești!

Sentimentul acesta îngrijitor ni-l mărește un fapt recent — nou ca formă, dar cobitor a rău prin săvîrșirea lui.

Cetim anume în gazetele ungu-rești, că la adunarea regnicolară a catolicilor, ce s'a început Vineri, a ținut o prelegere și episcopul român al Lugoșului, Dr. Vasile Hosszu despre „unitatea catolicismului în cultul papal.“ Imediat după prelegerea aceasta a ținut prelatul papal Dr. Rajner o prelegere despre „unitatea catolicismului în patriotism.“

Ori cât am dori să judecăm obiectiv, nu găsim explicație la rostul rolului ce și l'a luat episcopul Lugoșului în adunarea regn. a romano-catolicilor din Ungaria.

Ce serviciu a adus episcopul bisericii românești gr. cat. prin prelegerea sa, urmată de prelegerea șovinistă a prelatului Rajner?

Noi după cât știm — și scriitorul acestor rânduri e un român gr.-catolic — Români greco-cat. din țară nu au nici un fel de comunism de interes cu rom.-catolicii.

Dogmele religioase sunt fixate pe deplin. Biserica noastră gr.-cat. își are ritual și autonomia ei specială și — de jure — independentă. Cultul papal nu e impedat în biserica noastră. Dar temelia bisericii noastre greco-catolice, — întocmai ca a bisericii gr.-orientale, e ridicată și mai ales e susținută prin și pentru dragostea de neam.

Atunci cine îndreptățește pe episcopul Dr. Hosszu să facă cosmopolitism catolic pe socoteala naționalismului, ce stăpânește bisericile noastre românești?

Dacă episcopul Hosszu află cu cale să întărească cultul papal, e chestie curat internă bisericăscă, — dar apoi participarea ca prelegător în o societate *streină de jurisdicțiunea bisericii greco-catolice*, — e cel puțin un netact făcut în sarcina păcii și solidarității naționale.

Ori doar episcopul Hosszu aprobă apropierea ori mai bine seducerea bieților Ruteni gr.-catolici în apele maghiarisării prin biserică?

Nu înțelegem.

Și peste tot nu putem să ne explicăm multe fapte de ale unor prelați d'ăi noștri — sevărșite în timpul din urmă. Și cu atât mai puțin nu le înțelegem, că la toate explicațiile cerute, — toți, consecvent, refuză darea răspunsului sau a ori-ce lămuriri.

Nu așteptăm ca prelații noștri să se încurce în polemii de gazetă — dar știm, că le stau la dispoziție zeci de căi, pe care ne pot da lămuririle cu dreptul așteptate.

Ar fi o nenorocire națională, când dignitarii și prelații noștri s'ar judeca scutiți de ori-ce responsabilitate față de credințioșii încredințați păstoririi lor. Nu ne vine să credem, că la locurile competente nu se ține seamă de pericolul ce s'ar naște din clătinarea dragostei și a încrederii credințioșilor față de șefii lor bisericesti. Mai ales acum și aici în Ungaria, unde socialismul și neconfesionalismul începe să-și formeze tabere puternice.

Cu reverință cuvenită rugăm pe dignitarii și prelații bisericilor, să nu ne dea mereu ocașii să ne uimim și să desaproabăm o parte însemnată a activității lor!

FOIȚA

Vîntul.

„Spune-mi lună dragă, spune-mi, Tu care 'ncungiuri pămîntul, Ce-mi mai face pușorul?!“

— „Ba eu, s'o pățesc ca vîntul!“

„Florilor de prin răzoare, Ascultați-mi voi cuvîntul, Spuneți ce-mi face iubita?!“

— „Ba, c'o s'o pățim ca vîntul!“

„Paseri dragi din codrul verde, Binecuvîntat vi-e cîntul,

Nici voi nu voiți să-mi spuneți?!“

— „Nu zău, c'o pățim ca vîntul!“

„O pățiti?!... Dar ce e, spuneți?!

Miluiască-vă Preasfîntul!“

— „Hahaha!... Dar iată'l, vine!

„Spunăți el. — e tocmai vîntul...“

— „Ce-am pățit?!... Ascultă dară:

Cum pățește nătarăul,

Cînd ai vrea s'o faci mai bine,

Chiar atunci te-ajunge rēul!

M'ai trimis alaltă-seară —

Parcă m'ai avea pe plată —

Să mă duc, să văd ce-ți face,

Știu eu ce, cutare fată...“

Neamul și biserica cere acestea și Ei, care ai neamului și ai bisericii sunt, — datori sunt să nu nesocotească glasul, până când e încă rugător.

Cel mai crâncen duel.

— Rēzboiul. —

Doar de cînd e lumea nu s'a mai vęzut un rēzboiu atāt de sângeros, un duel atāt de înfiorător, ca rēzboiul între cei doi urieși din Manciuaria: Rușii și Iaponezii. Poveștile cu zmei rēmân, în grozăveniile lor, mult înapoia grozavei realități a acestui rēzboiu ce-ți cutremurā toată ființa, cetindu-i amēnuntele!

Trecēnd el la atac, Kuropatkin a provocat în ținutul de jos dela Mukden, între Jantaj și Pōnsiku cea mai crâncenă încāerare între cele două armate dujmane. Mare și grea și sângeroasă a fost lupta dela Liaojang, dar ea cade în umbrā față de cea care aci s'a dat și mai ține încă și în sēptēmāna asta.

Cinci zile într'una, cele două armate, desfășurāndu-și aripile pe întregā întinderea lor, ca doi vulturi uriași, s'au isbit una asupra alteia, asvērind mii de gloanțe de tun, și milioane de gloanțe de puști unii asupra altora, și cinci zile nu s'au putut dovedi una pe alta, ci au stat îndărjite față în față, îngropāndu-și zilnic mii și mii de morți și trimitēndu-și în spitalele de cāmp zeci de mii de rāniți.

Norocul cu Japonezii.

Dupā cinci zile crâncene, norocul rēzboiului s'a plecat iar spre armele iaponeze. Iaponezii au reușit să impresure aripa stāngā rusească, să producā acolo încurcăturā și cele două regimente din acea aripā au fost bătute, respinse, alungate, și viteazul inamic le-a luat tunurile, vre-o 34, și i-a silit să se refugieze în fugā în calea lor, cāți au mai rēmas. Cei mai mulți însă n'au mai avut de fugit, că acolo le-a rēmas ciolanele trāntite, fără viață, îmbrāțișāndu-și armele reci! Înfrāngerea acestei aripe a trezit spaima mai departe, în centru, și Kuropatkin s'a vęzut silit să poruncească retragere

Și m'am dus, de par'că n'aveam
Alt de lucru numai drumul,
Și s'enghit prin sate praful
Și de prin orașe fumul, —

Ș'am ajuns ca dimineața
Chiar la ei acasă'n sat —
Dau țircuale 'n jurul casei,
Nu-i! Doar nu s'a fi sculat!

Stau, aștept... să face zece...
Chiar voiam să'ntrub subreta,
Cînd o vęd la geom c'apare,
Ridicānd încet roleta.

Cum deschide, intru și eu,
Stau să-i fac un compliment,
Prind să-mi spun întreg sorocul
Mademoiselle: „Uf! ce curenti!“

Bun primit!... gîndesc în mine,
Dau să spun, s'o mîntui iute,
Alt bucluc!... Mē iartă nene:
Da nu'ncepe să strāmute...

Șterge-o!... Ce moi face?!... Fuga!
Dar atîta știu c'a zis:
„Firea-i vînt, să fii al naibii
Și cu cine te-a trimis!“

Num'atāt!... Dar altă-datā
Mie dā-mi tu pace frate,
Iar' de-i vrea, să știi ce-ți face,
Scrie-i nene, — ilustre!

H. 1904.

Victor Bontescu.

pe toată linia! Și s'au retras Rușii cale de 7—8 kilometri napoi, în vreme-ce Iaponezii, încurajați de izbândă i-au luat în goana nebună, și le-au făcut mari stricāciuni, deși artileria rusească de pe înălțimi apăra cu foc aprig retragerea, trāgēnd în inamic ca să nu se poată apropia prea tare de armatele rusești ce fugeau de pe cāmpul de luptā.

Amēnuntele, încă nesigure, a luptei spun minuni. Ci-cā ar fi perdat Rușii în această luptā la 40.000 de oameni și ca 100 de tunuri!

Au fost corpuri de armată, cari s'au potopit aproape în tregi! În lupta de lāngā Endolul, un general în galopul său peste cāmpul de rēzboiu, întālnește de-odatā un ofițer, rānit și el, în fruntea unei mici cete de soldați, retrāgēndu-se de pe locul luptei.

— Cum a-ți cutezat să vă părăsiți pe soții vostri? strigā generalul încruntat.

Atunci păși înainte ofițerul, a cărui față sângera, și zise arātānd spre māna de soldați:

— Înștiințez, d-le general, că acesta e întreg regimentul. Atātā am mai rēmas și suntem siliți a ne rētrage.

Generalul tăcū trist. Iși plecā capul în pept și porni cu calul mai departe.

Un raportor telegrafiazā foi sale la Paris următoarele: Pe întreg frontul de zeci de kilometri lupta ține într'una zi și noapte! Focul de tunuri e așa de puternic, că îți vine să crezi că se vor sfārma și dārma toate dealurile, cari se sguđuie într'una și-s pline de gropi, făcute în ele de gloanțele de tun și obuzele ce s'au spart în față lor! Șire de soldați înfrānți de oboseală se retrag și alte șire proaspete le iau locul și focul curge mai departe! E ca în ziua de apoi. Parcă ploaū foc și plumb! A mai venit peste toate și o grindinā și trāsnete, făcēnd să bubue munții și să se zgudue, afarā de ce-i zguduiau sutele de tunuri.

În 14 Oct. noaptea Japonezii au atacat centrul rusesc, și dupā o luptā nebună, i-au respins, luāndu-le două poziții întărite și nimicind cu totul trei regimente.

Dupā asta a început retragerea Rușilor.

Cad frunzele...

Se îngălbinește tot mai mult întinsa pădure de fagi ce acopere dealul din față, și prin grădini, prin alei, foșnet pētrunzător de frunze uscate auzi la fiecare pas. E toamnă...

Nu mai sunt salcāmi în floare, ca mai înainte; dimineața nu mē mai deștept în zimbēt de soare primāvāratric și de mē plimb pe cāmp, pe lunci, nu mē mai îmbāt de miroas de flori și fēn.

Primāvāra a fost reînviere, a fost viață; toamna e tristețā, e moarte. Și dacă toamna totuși te impresionează mai mult e, că de mai multe ori ce-i trist îți intrā mai adānc în suflet, decât ce-i vesel.

Stau singur pe o bancā, la marginea parcului. Lāngā bancā e un plop înalt, puternic, par'că ar fi de mii de ani. E o zi frumoasă, caldā, și nici un nor nu se zārește pe sub întinderea albāstrie a cerului.

Cum stam așa, uitāndu-mē la frunzele vestejite, pe cari un vēnt ușor și cald, dupā-ce le desprinde de crengile arborilor le mai poartā pentru un moment pe sus pentru a le arunca în toate părțile, mē iau gāndurile, și amintiri peste amintiri îmi vin în

În Japonia a fost bucurie mare că armele japoneze au eșit iarā biruitoare, — dar' bucuria le era grozav tulburatā de fioroasele amēnunte și de auzirea marilor perderi! Cā de-au căzut zeci de mii de Ruși, nu mai puțini vor fi căzut și Japonezi. Sub groaza știrilor despre sēlbateca luptā, ci-cā nici sērbāri de bucurie nu au ținut, nici steaguri pe case n'au pus decât foarte puțini, ci mai vērtoș au început să zică, că, în numele umanității, trebuie pus capēt acestui rēzboiu fără pereche de turbat, că prea se varsā mult sānge, prea e potope-nie nebună.

Rușii biruitori.

Înfrāngerea aceasta a Rușilor a produs în Petersburg așa mare supārare, că iacă numai să umplu lumea cu știrea, că *Țarul va chema acasă pe Kuropatkin din fruntea ostirilor din Asia*; și va numi alt comandant mai aprig, dāndu-i alte 600.000 de soldați!

Dar ca māne lumea rēmasā uimitā de nou: De pe cāmpul de rēzboiu veni știrea, că *dela începutul acestei sēptēmāni norocul a trecut pe partea Rușilor*, că Kuropatkin s'a retras numai fiindu-i lipsā să scoatā pe Iaponezi din întāriri, apoi i-a atacat de nou cu asprime îndoitā, și a reușit să le spargā tocmai centrul, care era cheia puterii lor, risipindu-i și alungāndu-i. Asvērindu-se cu puteri de uriaș asupra aripei stānge iaponeze, conduse de generalul Iamada, a reușit să o încungiure amenințāndu-o cu nimicire, și Iamada numai așa a putut scāpa sānātos, ca a luat'o la fugā lāsānd în mānile Rușilor cele vre-o 14 tunuri ce avea, și în jurul cărora căzuse împușcați toți tunarii și caii! În 16 și 17 au fost aceste lupte grele, cari au vārsat suflet nou în Ruși și spaima în Iaponezi, și de atunci știrile vorbesc tot de noroc pentru Ruși.

În 18. lupta a decurs într'una și Iaponezii au dat mai multe asalturi asupra unei întāriri perdate de ei, ca să o recucerească, dar au fost de trei ori respinși de Ruși cu mari perderi.

Iar știri din 19 Oct. spun, că un corp de armată rusesc a reușit chiar să taie retragerea aripei stāngā iaponeze, care astfel e amenințatā de mare primejdie.

Rețrăesc par'că o parte din viața mea, împreunată cu lucruri triste, cu amintiri sfāșietoare, ori cu cāte-o vreme mai fericitā, vre-o fericire necompletā, prea scurtā, prea fără de veste sfērșitā, ca să mē fi putut bucura în de ajuns de ea...

Dintr'o grādinā vecinā, cāțiva castani își întind crengile lor mari și grele peste grilagiul ce-i despārțește de parc. Crengile acestea, cari par'că s'apleacă dincoace, în parc, despoiate în parte de frumoasa lor podoabā de mai înainte, împreună cu stratul gros de frunze uscate vestejite, ce s'a format pe jos, sub ele, cu cāțiva arbori mari, vechi, cărora nu le trebuie mai mult de-un vēnt puternic, ca să cadā la pāmēt, împreună cu două bănci de peatrā de sub ei, bănci mici, vechi aproape ruinate, îmi fac o impresie curioasă și mē fac să-mi închipuesc colțisorul acela de parc, ca o grādinā veche, uitatā, rēmasā cine știe de cātā vreme.

Pe drumul ce duce pe dinaintea parcului, trece un conduct funebru. Nu e îmbulzālā de lume, nici musicā, nici car mortuar... Siciul e simplu, cum nu se poate mai simplu, din scānduri de brad și nici măcar vāpsit. Il duc șase tineri, ear' în urmă numai o femeie bētrānā, gārbovitā și cinci sau șase oameni...

Lupta e foarte crāncenā și ține încă. Cei doi urieși să încoardā din toate puterile, se sufucā, să mușcă, să isbesc cu turbare.

Chiar dacă norocul ar rămānea acum statornic pe partea armelor rusești, Rușii vor avea încă lucru greu cu vitejii Iaponezi și vor vārsa încă mult sānge până să-i înfrāngā.

Dar vestile ce le aflām la încheerea foii, vorbesc de noroc nou în partea iaponezilor.

Din grozăveniile rēzboaielor.

Cine ar putea să descrie toate lipsurile, toate suferințele, toate chinurile și fioroasele torturi, atāt fizice, cāt și sufletești, prin care e silitā să treacă o oaste în decursul unui rēzboiu? O, aceea ce cetim aproape zilnic, că în rēzboiul cutare și cutare au murit în o zi două mii, cinci mii, zece ori mai multe, o! aceasta e puțin de tot: ni-sē spune numai cea din urmă scenā a unei uriașe tragedii, compusā adeseori din sute de acte cu mii de scene, cari fiecare singurā în sine e o tragedie zguduitoare! Ni-sē spune numai, că dupā-ce sufletele acelea au fost sēptēmāni ori luni de zile luate de tārile vēntului turbat a rēzboiului și izbite de stānci, de dealuri, rāpite apoi de vērteț pāgān, în înălțimile vēzduhului și trāntite iarāși jos de pāmēt, acum s'a îndurat Dzeul rēzboaielor să trimitā asupra lor suflarea linā a morții, care le scufundā și le copere în marea liniștei de veci.

O, e puțin de tot ce ni-sē spune nouē prin cuvintele: au murit o mie, două mii, zece. Amēnuntele traiului celor rēmași în viață, furtunile și spaimile și desperarea din sufletele acelor, cine ni le-ar putea spune, acela numai ne-ar desvēli în plinul ei -poveștea grozavā a unui rēzboiu! Rar sē aflā cine sē-și aducā aminte de torturile celor căzuți, dar nu morți, de pe cāmpul de rēzboiu, din cari unii nēmai putēnd suferi chinurile ranelor cumplite, își trag ei însiși glonțul de grație în pept, ori în cap. Cine sē ne descrie cumplitele suferințe a celor din spitale, cărora încep a le putrezi ranele, până medicii îi tae, neadormindu-i macar, māna, piciorul, îi scoate coasta cea sfārmatā de glonț, etc. Cāte lacrimi sē vārsā din ochii acelor nenorociți, cāte dureri le zdobesc și sțing sufletele, cāte gānduri negre le trec prin creerii îndurerāți?!

Un medic de spital din Rusia, Dr. Jacoby din orașul Orel, a scos de curēnd, la vre-o șase luni dupā începe-rea rēzboiului cu Iaponezii, o carte, în care varsā luminā asupra unei laturi din multele feluri de suferințe, ale unui suflet dus în valul rēzboiului.

...Ce impresie ciudatā îmi face! Se aud cāntările preotului și din cānd în cānd cāte-un suspin al femeii.

— Pe cine duce la groapā?, întreb pe unul dintre îngrijitorii parcului, care trece pe lāngā mine.

— Pe băiatul lelii Sofia. Venise bolnav dela învățaturā, de astā-iarnā încă... Cum îl plānge biata bētrānā!

Și-mi spuse și cāteva cuvinte despre moartea lui.

Mē impresionā adānc siciul acela așa de simplu, femeia bētrānā și slābitā, vorbele îngrijitorului parcului:

— Venise bolnav dela învățaturā...

Și cum stam singur, în liniște, pe baza celor auzite, par'că vedeam tot.

Era zāpadā mare și viscol; vēntul șuera prin coșul înegrit de fum și de vreme al unei case mici, sērācicioase și-i sguđuia ferestrele slabe, cu geamurile mele.

Un tiner slab, palid, sta întins pe un pat simplu, în fundul unei odāi scunde, întunecoase, și-i lumina față uscatā o luminare micā, ce ardea într'un colț, de o masā de lāngā patul lui.

De cānd venise acasă boala me-reu și tusa nu-i mai da pace. Avea

D-sa vorbește despre *boalele sufletești*, cari atacă și zdrobesc multe ființe în decursul unui războiu, și susține, că dacă e să se dea unei armate deplină îngrijire de lipsă, apoi trebuie să i-se dea, pe lângă medicii obicinuiți, și medicii psihiatri (pentru boale de minte), căci în războiu nu cad numai soldații răniți fizicește, ci și mulți cu grele rane sufletești, mentale.

Căci, zice dr. Jacoby, să ne gândim numai, cât de potrivită e o campanie pentru provocarea boalelor de minte! Lipsa cea multă, ostenelele cele mari, și știința, că ești tot mereu în cea mai mare primejdie, iritațiile dese și mari, țin în continuă încordare nervii omului, mai vine și beutura slăbitoare de nervi, — și toate acestea atâtea de mult măresc aplicarea spre boale spirituale, că între împrejurări normale abia ne putem închipui măsura asta a ei!

Dr. Jacoby spune, că a urmărit, din punctul acesta de vedere, trei mari războaie până acum: pe cel franco-german din 1871, pe cel ce luso-romano-turc din 1877, expediția din 1900 contra Chinei și acum războiul ruso-iaponez.

Deja în războiul dintre Franța și Germania l'a surprins numărul cel mare de soldați atacați de nebulie; iar în războiul ruso-turc medicii militari rusești înșiși se mirau ce dese sunt cazurile de pierdere a minții în ostilitate! În expediția contra Chinei apoi, călătoria pe mare se vede că irita și mai mult sufletele slabe, decât de ar fi mers pe uscat. Și în acest războiu ci-că Rușii adese-ori și-au pușcat ei înșiși pe sermanii nebuni, ca să nu cadă în această stare tristă în mâinile dușmanului.

În războiul de acum cu Iaponia, în armata rusească au răsarit apoi și mai mult cazurile de pierdere a minții, în deosebi la soldații impresurați în cetatea Port-Arthur, asupra cărora mai mult ca asupra ori-cărui alte trupe, zboară zilnic fioroasele gloanțe de tun, obuzuri, șrapnelle, căzând când ici, când colea, și zguduind de spaimă pe cei de prin apropiere. Când Iaponezii au prins corabia rusească „Mancu-ria,” au găsit pe ea patrușprezece soldați ruși nebuni! Au voit să-i trimiță napoi în Rusia, dar n'au putut.

În războaiele din Europa nu s'au arătat chiar așa multe cazuri de nebulie, — dar în acestea purtate în depărtatul Răsărit, da. Pentru-că deja mersul până acolo săptămâni și luni întregi pe tren, face nervoși pe soldați, îi amete și-i zgudue la cap, acolo apoi vin: lipse, clima rea, spaimele cele multe, — și naturile slabe se zgudue, nebulia urmează. Pe corăbii apoi, unde spargerea unei corăbii cu mine submarine ori aruncarea ei în aer, e întocmai ca un puternic cutremur de pământ urmat de izbucnirea unui vulcan, — acolo atari grozăvenii todeuna zgudue mințile multor soldați.

De aceea medicul rusesc propune,

o tuse lungă, seacă, care-l făcea să se ridice și să se țină de piept. Și de câte-ori tușea, se uita în neștire înainte-i, cu ochii tulburi, în vreme ce pe amândoi obrazii i-se ivea o roșeață vie.

Bătrânele i-se rupea inima când îl vedea; zile întregi sta aiurită, abătută, și mulțime de gânduri posomorite îi treceau prin minte. Ii era frică să-l privească multă vreme, cum sta nemșicat, ca un mort, aproape fără viață, căci îndată lacrimile îi inundau fața și nu vrea ca el s'o vadă vre-odată, că plânge.

Și trecuse toată iarnă, trecuse primăvara, vara. Lui îi era din ce în mai rău. — O s'o ducă până la căderea frunzelor — își ziceau vecinii, cari veneau din când în când să-l vadă.

Sosise și toamna. Într'o zi, când tușea, a văzut-o ștergându-și ochii de lacrimi și a întrebato imediat de ce plânge.

— A spus doctorul, că nu mai scap, nu-i așa? Da... știu...

Și un gemet îi eși din piept, un gemut surd, înăbușit.

Și cum era sculat, căzu pe pernă și obosit de tuse, ațipi. Ea lângă el speriată, îngrozită, își puse mâna la inima lui, îi pipăi pulsul; nu-i venea să creadă par'că, că mai poate trăi

că conducerile armatelor, să-și îndrepteze grijile și asupra acestor dureri ale soldaților, provăzându-se cu medicii psihiatri, cari pe cei mai ușor atacați, să-i iee în grijă, că de-i vei pune pe drum și-i vei trimite d. e. din din Asia napoi în Europa, fie pe mare, fie pe tren, nervii li-să zdrobesc așa de mult, că de-o vindecare a lor nu va mai putea fi vorba. Și măsura aceasta e de lipsă și pentru faptul, că boala nebuliei e lipicioasă! Un om cu nervi slabi stând în o casă cu un nebun, poate nebuni și el în scurtă vreme. Dar încă între mai mulți!

Reun. II. de înmorm. din Deva.

INVITARE

Invit toți oamenii de bine, frunțașii din toate comunele a părților din Zarand, pe Sâmbătă la 22 Oct. 1904, d. a. la 2 ore 30 minute, în școala gr.-or. din H.-Băița, la o

consfătuire pregătitoare, punând la ordinea zilei unicul

obiect:

1. Constatarea celor de față. Pregătirile de lipsă pentru a se înființa, cu datul de 22 Octomvrie 1904, din sinul consfătuirii chiar: filia nr. XI. *Băița și jur* a „Reuniunii a doua de înmormântare din Deva”. Totodată vom pune temelia și la alte filii, unde sunt pregătiri convenite și condițiunile unei dezvoltări prielnice în popor și zel în conducătorii sei.

Condițiunile de primire:

18—50 ani, om sănătos și cinstit. Taxa de înscriere 2 cor., odată pentru totdeauna, și 60 fil. un cas de moarte înainte plătit. Ajutorul cel mai mic e 100 cor. 50 fil., la cas de moarte, care tot crește cu câte 50 fil., în fiecare cas de moarte până la 250 cor. La moartea unui membru se plătesc 60 fil. din cari fondul reuniunii capătă 10 fil., ear' membrul plătitor mai câștigă 50 fil. creștere la cele 100 cor.

R o g

toți frunțașii, că și până la întruire, să încasseze cele 2 cor. 60 fil. dela fiecare membru nou și să aducă cu sine atât taxele încassate, cât și sumele trebuincioase la înscrierile ce se vor continua chiar în decursul consfătuirii.

Banii să se predee, în mod provisor, d-lui paroch George Drăgan în H.-Băița.

În ziua următoare, Duminecă, vom continua propaganda — cu hinevoitorul concurs a domnilor parochi — în sfințele bisericilor din Băița și Orminda și toate comunele din Zarand cari doresc a fi părtașe la binefacerile de mare însemnătate pentru poporul și bisericile sărace.

Bunul Dumnezeu ne ajute. Cu dragoste frățească mă adresez către

și totodată se îngrozea și fiori îi treceau prin tot corpul la gândul, că poate s'a sfârșit,

Dar' se mai liniști într-o-câtva observându-i răsufarea greoaie și simțindu-i bătaile pulsului.

Și cum sta înmărmurit, uitându-se la fața lui stinsă, într'o clipă îi trecu prin minte toată viața lui. Iși aduse aminte de vremea copilăriei lui, de ziua în care îl duse mai întâi la școală, tocmai când împlinise șase ani, în luna Septemvrie... Și de atunci, cu câtă grije, cu câte necazuri îl ținuse ea la școală atâtea vreme!...

Dar' tusa lui îi întrerupse șirul gândurilor. El se ridică ținându-se cu mâinile de piept, d'abia mai putând răsufala, dar' peste un moment mâna i-se îndoi dela cot și recăzu din nou pe pernă. Incepu să răsufle greu de tot și să se uite prin casă cu ochii perduți, cu privirea vagă, rătăcită. Ochii îi erau în fundul capului și fața ca de mort.

Ea se lăsase pe pat lângă el, îl cuprinse cu amândouă mâinile și-și lăsă capul pe pernă lângă al lui. Simțea în ea o durere neînchipuită, simțea că-i slăbesc toate puterile și d'abia se stăpânea să nu izbucnească în hohote de plâns, să-și descarce sufletul de atâtea chinuri. Nu mai

toți oamenii de bine, frunțașii de orice categorie, ca să ne dăm mâna, întru ajungerea scopurilor umanitare, ce urmărește reuniunea.

Deva, 20 Octomvrie 1904.

August A. Nicoară, m. p.,
director.

Nicolae Igna, m. p.,
cassar.

NOUTĂȚI

Adunare de alegători la Iliia. La dorința unui însemnat număr de alegători din Iliia și jur, — deputatul cercului Dobra (la care aparține și Iliia cu jurul seu), se va prezenta în mijlocul alegătorilor sei la Iliia, Duminecă în 30 Octomvrie n. a. c., în adunare publică de alegători, unde va ținea o dare de seamă și se vor discuta chestiile politice de interes public la ordinea zilei.

Pe masa dietei. **Ministrul de culte a prezentat ieri, Joi în 20 Oct., dietei noul plan de lege pentru reforma școlară, cel care are să dea o grea lovitură, școalelor noastre!**

Români! Când veți pregăti și când veți manifesta demn în fața acestui atac păgân asupra culturii neamului vostru?

Reamintim membrilor congregației comitatense, că pe Mercuri în 26 e convocată congregația de toamnă la Deva.

Rugăm de nou pe membrii români, să se prezinte și ei în număr complet, fiind la ordinea zilei obiecte ce ne privesc de aproape!

Ar fi tare de dorii să seosească de dimineață cu toții, că încă înainte de congregație să se poată ținea o consultare asupra ținutei în congregație.

Fisolgăbiru la Hunedoara cine se fie dacă Török va trece la Deva? Iată o întrebare ce s'a aruncat între membrii congregației de Mercuria viitoare. Fișpanul dorește pe Béla Boer, substitut de fisolgăbiru la Deva, și se zice că are și șanse de reușită, dar precum auzim va avea și contra-candidat, pe dl. Andrae, care încă are numeroși spriginitori.

Membrii români sunt rugați a nu se angaja pentru nici unul, până la consultarea dinaintea congregației, ca să ne putem prezenta **solidari!** Altfel nu ne vom valora nici odată ca club comitatens.

Boalele epidemice de șarlach, difterie și tifus, cari au hântuit în Orăștie peste patru săptămâni, bângâind în spaime multe familii, sunt în stingere. Cazuri nouă nu s'au mai ivit de curând, cele vechi încă sunt aproape toate trecute, — și așa școlile, cari au fost închise până Luni viitoare în 25 Oct.,

știa ce face și unde se găsește; sta dusă, ca pe altă lume și se uita la el cu ochii umflați și roșii de plâns.

Ziua aceea i-a fost cea din urmă. S'a sfârșit în hohotele de plâns ale lelii Sofia, s'a sfârșit băiatul ei scump și drag. Adecă, de ce se mai născuse? Ca să trăiască douăzeci de ani, lipsit, învățând mereu și la urmă bolnav atâtea vreme și apoi să moară? Ca să amărăscă, prin moarte-i, restul mic de viață al mamei lui? Și visurile ei, speranțele ei, să-l vadă odată mulțumit și cu de toate, adecă s'au spulberat, le-a luat vântul? A fost zadarnic tot ce a făcut ea pentru el?...

Prin fața parcului se înapoiau dela înmormântare. Mă cuprinse mila. Lelea Sofia la bratul unui bătrân d'abia putea să păsească. Mergea încet, cu capul în pământ. Fusese sərbătoare în ziua aceea, și Doamne, ce mai sərbătoare, ce mai zi de veselie pentru lelea Sofia!...

O urmăriu cu ochii până n'o mai văzui. Mi-se strânse inima.

Tinăr, s'erac, bolnav, venise dela învățătură...

Hunedoara, Oct. 1904.

Stelian Russu.

e nădejde că la această dată să se deschide, fără nouă pedecă. De altfel boalele numite au trecut relativ liniștite. Au fost îmbolnăviri numeroase, dar cazuri de moarte abia au fost 2—3.

Mai grea e boala de tifus în Sibiu, unde aflăm că sunt îmbolnăviri numeroase, urmate multe din ele de moarte.

† **Ioan Florea,** culegător-tipograf în Orăștie, fost conducător în tipografia foii noastre, a încetat din viață Joi în 20 Oct. n. după o crudă și rapidă boală de pept, în al 29-lea an al vieții și al 2-lea an al căsătoriei. D-zeu să-l odichnească în pace!

Comunitatea orașului nostru Orăștie, e convocată pe Luni, în 24 Oct. n. având la ordinea zilei 12 Obiecte.

Török Bela, cel căzut la vicispănie în congregația trecută, precum aflăm se mulțamește acum cu aceea, să fie trecut dela Hunedoara la Deva tot ca fisolgăbiru. Așa în congregația din 26 el va fi ales de prim-pretor la Deva.

În Hondol a fost în 9 Oct. o petrecere cu cântări și declamațiuni, arangată de tinerimea rom. adultă sub conducerea inv. Al. Iovan. Precum aflăm petrecerea a reușit bine, și a avut și un rezultat material de 32 cor.

Đsoara Elena Cunțan, fiica prof. de cântări D. Cunțan din Sibiu, a dat în „Unicum” la 4 Oct. un concert foarte reușit și bine cercetat, atât de Români cât și de Sași. Ziarele din Sibiu aduc elogii d-soarei Cunțan, spunând că întreg publicul, care de altfel în acest oraș cu înaltă cultură musicală, are mari pretenții, a fost perfect mulțumit cu prestațiunile artistice a d-soarei Cunțan. Un fapt îmbucurător, pe care îl înregistrăm și noi cu plăcere.

Cununie. Dl. Constantin Dima, contabil la „Corvineana” în Hunedoara, și d-soara Ana-Letiția Avram din Deva, își sərbează cununia Joi în 17 Oct. st. n. 1904, în biserica gr. or. din Deva, la oarele 4 p. m. Dorim toată fericirea!

Adunare de învățători.

Convocare.

În sensul §-ului 25 al statutelor **»Reuniunii învățătorilor români gr.-cat. din ținutul Hațegului»** se convoacă **adunarea generală** a „Renniu-nei” la Lupeni, pe ziua de 27 Octomvrie st. n. a. c. cu următoarea ordine de zi:

Ședința I.: 1. S. Liturgie cu invocarea S. Spirit la 8 ore a. m. 2. Deschiderea adunării generale prin president. 3. Constatarea membrilor prezenți. 4. Raportul comitetului central. 5. Alegerea comisiunilor: a) pentru esaminarea raportului comitetului central; b) pentru censurarea rațiunilor pe 1903 și a proiectului de buget pe 1905; c) pentru esaminarea raportului bibliotecarului; d) pentru încassarea taxelor și înscrierea de membri noi. 6. Prelegere practică ținută din partea învățătorului local George Șandor. 7. Disertațiuni. Prânz comun.

Ședința II. la oarele 3 p. m. 1. Rapoartele comisiunilor emise în ședința I. 2. Critica prelegerii practice. 3. Fixarea locului proximei adunări generale. 4. Alegerea notarului I. și a unui membru în comitet. 5. Eventuale propuneri insinuate la presidiu cu 8 zile înaintea adunării generale. 6. Dispozițiuni pentru verificarea procesului verbal. 7. Inchiderea adunării generale.

Din ședința comitetului central ținută la 20 Septemvrie 1904.

Dr. Iacob Radu, m. p.,
vicar for., președinte.

Traian Lupea, m. p.,
notar interimal.

Observare: Pentru încuarterare și pentru masă comună, domnii participanți să se insinue la Onor. Atanasie Bologa, paroch gr.-cat. în Lupeni, cel puțin 5 zile înaintea adunării generale.

O mică întimpinare.

În numărul 40 al prețuitei foi „Libertatea” din anul curent, sub titlul „Viriliști români” se zice, că vre-o patru români, necerând ca darea să li-se compute dublu, au fost șterși din lista viriliștilor compusă pentru anul 1905.

Fiindcă darea mea duplicată mă îndreptățește a fi între viriliștii comitatului, gândesc că și eu sunt între cei patru români despre care vorbește stimabilul scriitor al celor de sub titlul „Viriliștii români”.

În cât e pentru mine, recunosc prin aceasta și publice, că într'adevăr am primit făcută gata cererea pentru duplicarea dării mele și pentru punerea mea între viriliștii comitatului. Totodată însă constat, că nu neglijența, nici încrederea mea în domni unguri dela comitat, că ei, precum în anii premergători, astfel și acuma mă vor pune între viriliști fără ca eu să cer, — ci lipsa recerutului interes de a mai fi virilist a fost cauza că eu nu mi-am cerut duplicarea dării și punerea între viriliști. Va să zică mi-a lipsit și, durere, îmi lipsește și acuma interesul de a mai fi virilist. Pentru ce? Scurt și sincer zis, pentru-că în comitatul nostru al Hunedoarei, lipsește acea recerută și indispensabilă constituire, organizație și conducere, care se pună fiecărui membru român congregațional sfânta și stricta îndatorire morală de a se prezenta la adunările congregaționale, — și care constituire, organizație și conducere, să însufle în membrii români congregaționali nobila dorință și rivnă de a lucra, fiecare după putință, spre binele, lauda și onoarea covârșitoarei populațiuni române a comitatului nostru nefericit.

Imi țin de datorință a spune, că președintele comisiunei verificatoare dela comitat m'a încunoștințat despre ștergerea mea din lista viriliștilor — iar eu momentan am recurat a-cea ștergere și am cerut, ca pe baza dării mele duplicate, să fiu pus între viriliști, ceea-ce după dreptate trebuie să se întemple. M'a îndemnat la facerea și așternerea aceluia recurs ambițiunea mea de a fi între viriliști și biata mea speranță, că Românii congregaționali din comitatul Hunedoarei, — doară-doară se vor constitui, organiza și conduce așa precum eu doresc.

La nici un caz nu admit, că între împrejurările actuale e imposibilă constituirea, organizarea și conducerea membrilor români congregaționali, pentru conlucrare în sensul și între marginile legii. Est modus in rebus. Trebuie căutat acel modus cu tot de-adinsul și cu iuțimea recerută, — nu amănat, pentru-ca nu cumva să pară a zace la mijloc neglijența, sau lipsa de interes.

Simeria, în 20 Oct. n. 1904.

Manasie Iar,

preot gr.-or. și virilist la comitat.

FEL DE FEL

Nebulun în barbierie! În orașul francez Valparais a produs mare spaimă într'o zi, sinuciderea unui străin, care a intrat acolo pe neașteptate și luând un briciu și-a tăiat gâtul. Lucrul s'a întâmplat așa:

În una din cele mai cercetate barbierii, a intrat deodată un om străin, îmbrăcat foarte excentric. El își depuse repede pardesiul pe un cuier, cilindrul asemenea, apoi făcând niște gesturi foarte teatrale, începu a se plimba repede-repede din o parte a salonului de frizat într'alta. Unul din oaspeții crezând că e un om cu grabă mare, se ridică din scaunul de ras și îl imbie pe străin să șadă el. Acesta se strimbă de ris, un ris idiot, față cu domnul ce-i oferea locul. Cei din local începură a se uita mirați și întrebători unii la alții. De-odată li-se păru că ochii străinului se roșesc ca sângele, apoi îl văzură aruncându-se la o oglindă unde erau așezate în ordine briciurile. Stăpânul friseriei băgă asta de seamă și sări la străin, dar era prea târziu, căci el desfăcuse deja briciul și cu o trăsătură repede își taie beregata și căzu, horcăind, cât fu de lung la pământ! Sângele țigănea în raze mari din gâtul nenorocitului și umplu locul! Toți erau desperați. Fugiră care încotro din casă. Stăpânul barbieriei alergă la poliție să vie cu un medic. Într'aceea se umplu strada de lume ce se uita la fioroasa întâmplare, compătîmind pe bietul nebun.

Dar', minune, pe când friserul venea cu poliția, nu mai află pe nime în barbierie, și nici urmă de sânge ca-n palmă! Numai niște hârtii mari, roșii, cu litere mari pe ele, strigând par'că pe cetitor:

!! Veniți! Veniți toți!!

Azi de seară la 8 ore dau în restaurantul „Edison“ o mare reprezentație scamatorică!

Alberto Salamucci

comediant scamator cu renume luman!

Văzu și barbierul, văzu și poliția că fusese făcuți de ris prin blăstămăția panglicarului. Și lumea ce se adunase în jurul lui la barbierie, fugise toată după el prin oraș.

Barbierul s'a indignat însă, și a făcut arătare la poliție contra lui pentru conturbare de casă și pierdere de venit.

Aș! Poliția rîdea și ea, cum rîdea și povestea tot orașul de afurisitul de comedieș! Ear' seara patru inși abia biruiau să împartă la bilete la intrările restaurantului „Edison“, — așa se îmbulzea toată lumea să-l vadă!

O Frumoasă-Helenă africană. In Africa-de-sud de sub stăpânire engleză, două triburi destul de puternice s'au încurcat într'un mic războiu îndârjit, pentru o prea frumoasă fiică a neamului negru. Și vaivoda unui trib și a celuilalt erau amoroși și foc de încântătoare neagră. Și unul și altul voia să o aibă el. S'a pornit ceartă și luptă în cerc mai mic, apoi gâlceava s'a tot întins, până devenise o încăerare acuzi generală între cele două seminții grupate în jurul capilor lor amoroși. Și te miri ce nouă Batrachiomachie se desvolta din treabă de nu întrevenea stăpânirea engleză, care pășind aspru la mijloc a dat la o parte și pe unii și pe alții, și a poruncit mândrei Helene să se mărite îndată după un funcționar dela vamă, indigen și el. Așa s'a și întâmplat. In 24 de ore lăcomita femeie era soția funcționarului. Și din princesă ce era să fie, azi își vede de treabă spălând hainele soțului seu iubitor și cel mult — certându-se cu soacră-sa cea cam sfătoasă.

Mulțumită publică.

Concertul aranjat în 9 l. c. de Corul mixt al „Reuniunii femeilor române“ din Hunedoara a succes pe deplin.

La venitul curat al acestui concert au contribuit cu suprasolviri și următorii P. T. Domni, cărora li s'aduce și pe calea asta, sinceră mulțumită: Dr. Ales. Hosszu, Deva 20 cor.; Dionisie Ardelean, Deva 10 cor.; George Romanul, Deva 5 cor.; Mihail Rimbaș, Hunedoara 4 cor.; Nicolae Stoichiția 4 cor.; Klein Adolf 3 cor.; Ianeș Vlad 2 cor. 40 bani; Petru Șinca 2 cor.; Nicolae Rimbaș jun. 2 cor.; Simeon Chirca 2 cor.; Constantin Dima 2 cor.; Titu Turdeșan 2 cor. 80 b.; Keller Nándor 2 cor.; Bucur Caproiu 2 cor.; Petz Janos 2 cor.; Muntean Arimie 2 cor.; Nicolae Popovici, Josani 2 cor.; Teofil Tulea 1 cor. 40 b.; Nicolae Florea 1 cor. 40 b.; Ales. Dima a. E. 1 cor.; Nicolae Georgescu, Călan 1 cor.; Avram P. Păcurariu 1 cor.; Alexandru Németh 1 cor.; Cziczek Mihály 1 cor.; Murășan 1 cor.; Nicolae Popescu 1 cor.; Nicolae Florea 80 b.; Markgraf I. 80 b.; Petru Muntean 80 b.; Ioan Ciontea 50 b.; Nicolae Conțoș 20 b.

Intrate Cor. 315.10

Spese și remunerații Cor. 191.30

Venitul curat Cor. 123.80
care s'a împărțit între școala română din Hunedoara și „Asociațiune“.

Comitetul aranjator.

„TÎRG DE IMOBILE“

Cine dorește

a *vinde* sau a *cumpăra* în timpul cel mai **scurt**: Moșii, păduri, băi (mine), fabrici, fabrici de țigle, mori joagăre, neguțătorii complete, cărcime, băcăni de toată mărimea etc. etc. Sau cine **caută ocupațiune, oficii, lucru** să se adreseze la administrațiunea foii de concentrare a anunțurilor de folos general, de pe teritoriul monarhiei austro-ungare. Orăștie, strada dealului nr. 11. La scrisori e a să alătura o marcă postală de 10 fil. (5 cr.) pentru răspuns.

Administrația

organului special de concentrare a anunțurilor de folos general de pe teritoriul monarhiei austro-ungare

„TÎRG DE IMOBILE“
Orăștie (Str. Deal 11).

E de vânzare.

In Orăștioara-de-jos

o moară

cu două petri

în starea cea mai bună; o casă de lemn folosită până acum de

casarmă pentru jandarmi; mai încolo o curte economică mai mică cu mai multe edificii ecomice în stare bună și cam 9 jugere de grădină cu fâneațe

e de vânzare

din mână liberă.

Desluciri mai detaliate se pot căpăta dela D-l notar cercual *Teodor Riebel* în Orăștioara-de-jos s'au la proprietărea D-na Dr. *Jos. Hirsch* în Dicső-Szt.-Márton.

1—3

ASIGURĂRI

≡ contra focului ≡

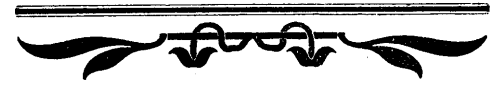
}} In condițiile cele mai favorabile, cu premii mai ușoare ca la alte bănci, primește ≡

„Assicurazioni Generali“

cea mai mare bancă de asigurări din AUSTRO-UNGARIA. Are numai fonduri proprii (avere agonisită în cei 70 ani de când există) 228 milioane coroane. In fiecare an crește această puternică bancă, cu câte 20,000.000 coroane, creștere curată.

Fiind așa bogată, și la prețurile pagubelor de foc e mai culață ca ori-ce altă bancă!

In ORĂȘTIE are agentură principală care primește asigurări. — A să cere informațiuni la administrația acestei foi!

Un adjunct notarial

află aplicație îndată, în cancelaria notarială a Beriiului, (cercul Orăștie).

Salar, după înțelegere.

A se adresa subscrisului:

Petru Dămian

notar

Berény (u. p. Szászváros).

Casa Nr. 23.

din strada Timari-mare, în Orăștie, având 4' odăi (2 din ele la stradă), bucătărie, cămară, grajd, șopron, etc. și curte și grădină mare, — e

de vândut

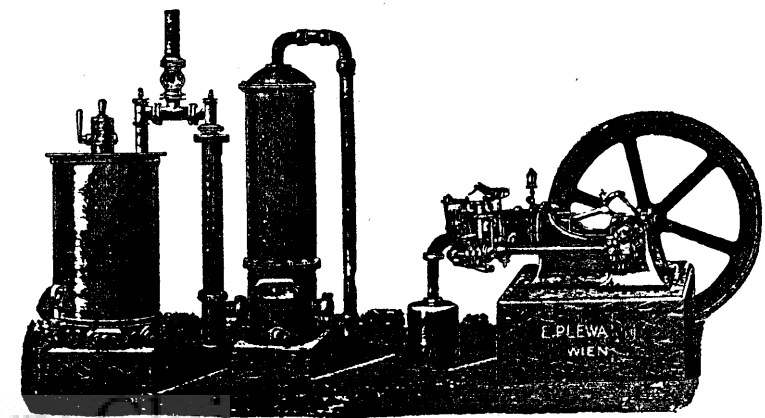
din mână liberă. Informații mai de-aproape se dau în casă.

B. DÉNES, BUDAPESTA

VI. Văczi körut 61.

representantul și depositul general pentru Ungaria, a fabricii ces. reg. privilegiate de mașini și motoare, a inginerului *E. Plewa*, succesorul firmei *Brauner și Klasek*

Motoare de benzin, gaz, petrolu și vapor, 2—100 PH., locomobil de benzin și petrolin 2—20 PH.

Tot aceiașimotoare provăzute cu arangement pentru gaz sugativ, reduc cheltuelile de fiecare putere de cal pe oră cu 2—3 fileri!

Prețuri ieftine și condiții de plată favorabile!

— Catalog gratis și franco. —

o Să primesc reprezentanți solizi în provincie. o

27—52

Fondată în 1903.

Fondată în 1903.

„Tipografia Nouă“ în Orăștie.

TIPOGRAFIA aceasta este provăzută cu cele mai bune mijloace tehnice și fiind bine asortată cu tot felul de caractere de litere din cele mai moderne, este pusă în pozițiune de a putea executa ori-ce comande prompt și cu acurateță, precum: **Opuri și broșuri, placate, bilete de logodnă și cununie, carte și epistole, couverte în toată mărimea, note, circulare și preț-curenturi, bilete de vizită, după plac și cerere, registre și imprimare pentru toate speciile de serviciuri, bilanțuri, compturi, adrese și anunțuri.** — Tipărituri de tot felul pentru băncile românești. — Asigurăm totodată pe cei-ce doresc a ne onora cu comanda d-nealor, că pe lângă promptitudine și acurateță, ne vom nisui ca lucrările săvârșite în această Tipografie, să fie lipsite și de erorile de tipar.

Prețuri foarte moderate! Executare repede!

